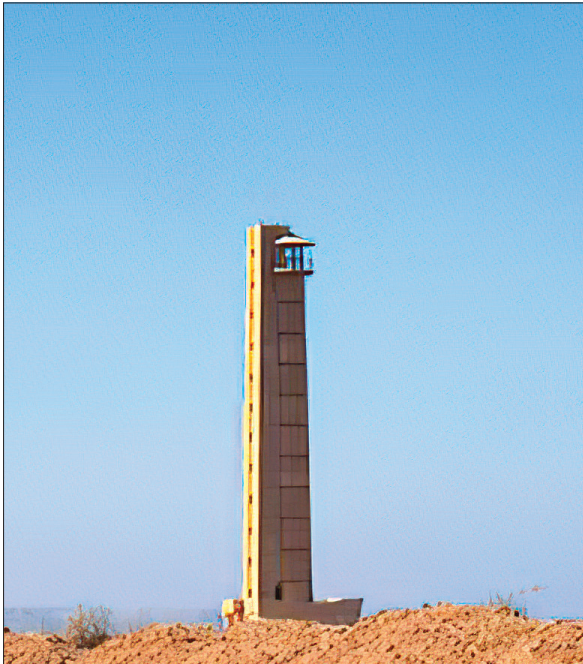

فانوس دریایی روستای یک‌بنی در نزدیکی جاسک

فانوس دریایی جزیره لارک، احتمالاً بلندترین فانوس دریایی ایران است

فانوس دریایی بندر انزلی؛ یکی از دو فانوس خطه شمال کشور

فانوس دریایی کلبه هور در ساحل کیش، چند سالی است که قد برافراشته است

فانوس دریایی جاسک، معروف به برج سیاه و سفید

● انگلستان مدعی فانوس‌های دریایی ایران

فانوس‌های دریایی خلیج فارس در سال‌های دور تبدیل شده بودند به موضوعی برای اعمال سلطه انگلیس‌ها در ایران. آن روزها چون انگلیس از ناوگان دریایی قدرتمندی برخوردار بوده، سعی در اعمال قدرت بر آب‌های خلیج فارس داشته، به‌طوری که در سال ۱۳۲۳، سفارت انگلیس به‌دنبال مکاتبه‌ای با وزارت خارجه ایران؛ خواهان در اختیار گرفتن فانوس‌های دریایی خلیج فارس شده و طبق اسناد موجود در آرشیو سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، این سفارتخانه ادعا کرده برخی از فانوس‌های دریایی جزیره کیش متعلق به انگلیس است و به‌همین دلیل باید از برخی منافع حاصل از آن‌ها بهره‌مند شود. این ادعا مدت‌ها به طول انجامیده تا سرانجام در خردادماه ۱۳۲۴ وزارت خارجه ایران طی نامه‌ای محرمانه به عبدالحسین هژیر، نخست وزیر وقت؛ ادعای انگلیس را رد و خواستار صدور دستور روشنایی سواحل خلیج فارس و برقراری مجدد فانوس‌های دریایی بوشهر و کیش می‌شود و ادعای انگلیسی‌ها برای تصرف منافع حاصل از این فانوس‌ها به تاریخ می‌پیوندد.

● چراغی برای گردشگری

شاید با گسترش فناوری، امروزه آن‌طور که باید از این فانوس‌های سالخورده و مربوط به سالیان دور استفاده نشود اما این فانوس‌ها به جاذبه‌های گردشگری و بناهای قدیمی تبدیل شده‌اند که می‌تواند به شکل صحیح از آن‌ها مراقبت و نگهداری شود. فلاحی نوع نگهداری از فانوس‌ها را منوط به محل استقرار آن‌ها، ارتفاع فانوس و منبع تغذیه آن‌ها می‌داند. «از آنجا که معمولاً محل نصب فانوس دریایی مسیر دسترسی راحتی ندارد، به‌همین دلیل نگهداری از آن به‌صورت سرکشی مداوم سخت است. تمیز کردن چراغ فانوس به دلیل قرار گرفتن در معرض وزش باد و آب‌وهوای شرجی و وجود فضله پرندگان کار را سخت‌تر می‌کند. ضمن اینکه رسیدگی به وضعیت ژنراتور و یا منبع تغذیه را هم نباید فراموش کرد».

فانوس‌های دریایی چه آن زمان که در قدیم، مسیر ملوانان را روشن می‌کردند و چه اکنون که شاید جاذبه گردشگری آن‌ها باقی‌مانده باشد؛ همواره به چشم خاصی دیده می‌شده‌اند. فلاحی همه فانوس‌های دریایی ایران را دارای جاذبه گردشگری می‌داند. «تقریباً همه فانوس‌های دریایی به‌واسطه محل استقرارشان می‌توانند از جاذبه توریستی و گردشگری برخوردار باشند. حتی در برخی از کشورها با نورپردازی در اطراف سازه فانوس، فضای دل‌نشینی برای جذب گردشگر ایجاد می‌شود که در ایران متأسفانه کمتر به آن پرداخته شده است».

● **فانوس دریایی جزیره:** فانوس دریایی جزیره لارک، یکی دیگر از فانوس‌های دریایی ایران است. فانوس دریایی زیبایی در جزیره لارک وجود دارد که قسمت پایین آن بر سطحی مستطیل شکل است. بخش دوم ساختمان آن به شکل دوزنقه‌ای است که حفره‌های چهارگوش در آن تعبیه شده است. روی این سطح دو حجم مکعبی و استوانه‌ای شکل بسیار مرتفع وجود دارد. سطح استوانه‌ای با خطوط قرمز به یازده قسمت مساوی تقسیم شده است. در قسمت بالای استوانه نیز بخش اصلی فانوس قرار گرفته است.

● **فانوس شاه علم شول:** اگر به مسیر خود در امتداد نوار ساحلی ادامه دهید، دیگر از فانوس دریایی خبری نیست تا عسلویه. فانوس‌های دریایی مهمی که در این منطقه قرار دارند، فانوس «شاه علم شول» است که روی پایه غیرفلزی جا خوش کرده و یک دستگاه هم در ساحل منطقه حفاظت‌شده عسلویه با عنوان «رأس نایبند» روی پایه فلزی قرار دارد. این در حالی است که یکی از مهم‌ترین فانوس‌های دریایی ایران با نام چراغ «رأس المطاف» در منطقه مطاف در نزدیکی بندر دیر، در استان بوشهر واقع شده است. از آنجا که این چراغ روی بدنه شبیه به کشتی به گل نشسته نصب شده؛ در اصطلاح تخصصی از آن به Vessel Light یاد می‌کنند. اما آن‌طور که فلاحی می‌گوید فلسفه وجودی آن، مثل فانوس دریایی است و تاکنون جان و مال بسیاری از دریانوردان بومی را نجات داده و خاطرات تلخ و شیرین بسیاری را از مردان دریاه به خاطر دارد.

● **فانوس دریایی کیش:** کیش هم این سال‌ها صاحب فانوس دریایی شده است؛ مجسمه بزرگ مردی که فانوسی در دست دارد. این مجسمه بزرگ نمادی از فانوس‌های دریایی است که پیشینه‌ای پررنگ در خلیج فارس داشته‌اند.

● **فانوس‌های سواحل شمالی:** سواحل شمالی هم دو فانوس دریایی فعال را در خود جای داده‌اند؛ یکی در استان مازندران و دیگری در استان گیلان. فلاحی قدیمی‌ترین فانوس دریایی در ایران را متعلق به بندرانزلی می‌داند. «این فانوس دریایی در حال حاضر به دلیل فرسودگی و واقع شدن در مرکز شهر، از منظر دریانوردی قابل بهره‌برداری نیست؛ اما با هدایت شهرداری، به‌عنوان هدف گردشگری مورد مراقبت قرار گرفته است. دومین فانوس قدیمی ایران هم در بندر گز واقع است و به همان دلیل قبلی، تنها بنای آن باقی‌مانده است. درحالی که حدود ۹۵ سال قبل، همین فانوس دریایی، موجب رونق بندر گز بوده. تصور کنید شب‌های تاریک بندر گز در ۱۰۰ سال قبل را که با این فانوس روشن می‌شده و چه بسیار ملوانانی که راه خود را با این فانوس پیدا کرده‌اند و از مرگ حتمی نجات یافته‌اند».

فانوس‌های دریایی خلیج فارس در سال‌های دور تبدیل شده بودند به موضوعی برای اعمال سلطه انگلیس‌ها در ایران. آن روزها چون انگلیس از ناوگان دریایی قدرتمندی برخوردار بوده، سعی در اعمال قدرت بر آب‌های خلیج فارس داشته است